

No. 1.

103145 - 037185

Resolventie van afgesloten 18-
dd. 19-10-50 = 103145-0371
2/pt
Sub. 20-10-50 6/12 6/9

ZEER GEHEIM.

NEDERLANDSE MISSIE
JAPAN

no 3. bij reis 1977

Post Adres:
c/o General Liaison G.H.Q., A.P.O. 59
Post Master San Francisco (Calif.)
Tel. Adres: NETHMIS TOKYO.
No. 33.29/3726/689.
Bijlagen:
Onderwerp:

FOTO-Bt.Z.
No. 30922.

TOKYO. 6 October 1950.

Koru Z
geannuleerd DOA/IN
→ Panalyse van
Jis

in kwestie
verderes later.

Naar aanleiding van Uwer Excellentie's missive dd. 12 September j.l., No. 84723-6865 G.S. 787, ter begeleiding van de concept-notulen van de ambassadeursconferentie over het Nieuw-Guinea vraagstuk, heb ik de eer Haar hieronder enig commentaar aan te bieden; de hoofdpunten daarvan mocht ik reeds eerder langs telegrafische weg te Harer kennis brengen. Met de inhoud van de sindsdien van Haar ontvangen instructie zal door mij ten volle rekening gehouden worden.

Bij de bestudering van de in bovengenoemd schrijven bedoelde concept-notulen, stond mij uiteraard in de eerste plaats de situatie hier in Oost-Azië voor de geest. Bijkans twee jaren van op de voet volgen van de politieke ontwikkelingen in dit deel van de wereld, hebben mij de overtuiging gegeven dat de kolonies of semi-kolonies van Westerse mogendheden alleen met kracht van wapenen tegen de stijgende vloed van het Aziatisch nationalisme zullen kunnen worden verdedigd.

Zijner Excellentie
de Minister van Buitenlandse Zaken,
's-GRAVENHAGE.

Dit is de voornaamste reden waarom ik weinig heil vermag te zien in een Nederlands vasthouden aan de souvereiniteit over Nieuw-Guinea. Vroeg of laat immers zullen wij dit gebied toch moeten opgeven, waarschijnlijk juist op dat ogenblik waarop onze beleggingen aldaar - welke zeer aanzienlijk zullen moeten zijn - vrucht gaan dragen. Ik sluit mij dan ook geheel aan bij de mening diergenen die, als vermeld op blz. 3, eerste alinea der inleidende beschouwing, opmerken dat de "manpower" die uit Indonesië zal moeten worden aange-trokken, als gevolg zal hebben dat "op den duur Nieuw-Guinea zichzelf zal annexeren als deel van Indonesië".

Voorts is mij uit de vanuit Djakarta opgezonden overzichten van de Indonesische pers duidelijk gebleken, hoe belangrijk het Nieuw-Guinea vraagstuk voor de Indonesische regering is. De vraag kan gevoegelijk buiten beschouwing blijven of deze belangrijkheid niet meer bepaald wordt door de noodzaak de aandacht van het Indonesische volk van de binnenlandse moeilijkheden af te leiden, dan door een onbevungen appreciatie van het wezen van dit vraagstuk. De hoofdzaak is dat de teruggave van Nieuw-Guinea thans voor de regering van Indonesië uitgegroeid is tot een cardinaal punt in de verhouding tot Nederland; de nationalistische aspiraties zijn - zij het dan ook kunstmatig - op dit punt toegespitst. Zo belangrijk is deze kwestie voor het Indonesische volk geworden, dat het voortbestaan van het huidige Kabinet er wel mede

mede gemoed zou kunnen zijn. Er zijn aanwijzingen dat de communisten in Indonesië, met name de heer Alimin, zelfs hopen dat Sukarno in zijn streven Nieuw-Guinea te verwerven zal falen, daar dit falen de communistische positie zou versterken; ik trek deze conclusie uit het artikel over Alimin op blz. 7 van het Persoverzicht van de Regeringsvoorlichtingsdienst, No. 147 dd. 18 September 1950.

hij gemiddeld

Terwijl dus een Nederlandse weigering om de eis van Indonesië in te willigen de communisten in de kaart speelt, zal zulk een weigering onder het Indonesische volk in het algemeen een oplaaien van anti-Nederlandse gevoelens tengevolge hebben, waardoor de Nederlandse economische belangen in Indonesië ernstige schade zullen lijden. Ik ben het weliswaar met de heer van Roijen eens, waar hij zegt dat men niet te hoge verwachtingen moet koesteren voor een verbetering van de Nederlands-Indonesische relaties door een opgeven van Nieuw-Guinea (blz. 17, laatste alinea); maar men moet reeds tevreden zijn wanneer een acute verslechtering wordt voorkomen. Ik sluit mij derhalve aan bij de opinie, aangehaald op blz. 3, tweede alinea, "dat Nederland veel beter offers kan brengen om zijn nog altijd zeer reële economische belangen in Indonesië te redden, dan om op kunstmatige wijze een gebied vast te houden dat zowel politiek als economisch slechts moeite en teleurstelling zal opleveren".

Uiteraard staan mij geen volledige gegevens ter beschikking omtrent omvang en toekomstmogelijkheden der genoemde economische belangen. Ik houd rekening met de mogelijkheid, dat de in Indonesië gevestigde Nederlandse firma's deze kwestie door een lokaal-gekleurde bril bezien. Maar indien ik mag afgaan op de situatie van de Nederlandse handelaren op Indonesië in mijn ambtsgebied, dan meen ik aanleiding tot optimisme te hebben.

Tot nu toe hebben de Nederlandse handel en scheepvaart tussen Indonesië en Japan zich sedert de soevereiniteitsoverdracht ontwikkeld op een wijze, welke aantoonde dat de veronderstelling, dat de Indonesische regering op grond van nationalistische en anti-Nederlandse gevoelens deze activiteit van stonde af aan wensde te dwarsbomen, onjuist is. De Nederlandse bedrijven in Japan blijven in het handelsverkeer met Indonesië de plaats innemen, welke hun op grond van hun ervaring, kennis van zaken, organisatie, enz., toekomt. Voor velen is dit een verrassing geweest. Het geeft aanleiding tot de veronderstelling dat bij de leidende figuren in Indonesië gezond verstand en inzicht nog in voldoende mate aanwezig zijn om het werkelijke economische belang van hun land niet ondoordacht aan extreem-nationalistische gevoelens op te offeren. Het ligt in de rede dat zijden Djokja pogingen gedaan zijn, en zullen worden om zuiver Indonesische belangen te bevorderen, doch men geeft zich rekenschap dat gebrek aan ervaring en kennis van zaken hen verhindert de voorsprong, welke de Nederlandse be-

bedrijven tonen te bezitten, althans in de eerste jaren in te halen. Ook buitenlanders, aan wie toch dezelfde kansen worden geboden als aan de Nederlanders en aan wie - naar men zou vermoeden - Indonesië wellicht zelfs een zekere voorkeur zou willen geven - hebben de Nederlanders niet van hun plaats in het zakenleven hier kunnen verdrijven.

In dit verband dient de expansiedrang van de Japanners niet onvermeld te blijven. Vóór de oorlog wisten zij zich in het handelsverkeer met Indonesië een belangrijke plaats te veroveren, en het lijdt geen twijfel dat zij zullen trachten deze plaats op den duur weer te gaan bezetten. Voorzover dat reeds mogelijk is, worden daartoe van Japansé zijde intensieve pogingen gedaan, doch er zijn geen aanwijzingen dat Indonesië bepaald gepor-teerd is voor een overstelpende mate van contact. Op den duur zullen de Japanners zeker weer een rol in dit verkeer gaan spelen, maar dat Indonesië uit anti-Nederlandse gevoelens dit doelbewust zou bevorderen ten koste van de Nederlandse belangen, meen ik op grond van de tot heden opgedane ervaring te moeten betwijfelen.

Uit het verloop van het handelsverkeer tussen Nederland en Indonesië moet ik eveneens opmaken dat ook daar van enige nawijsbare discriminatie van Indonesische zijde geen sprake is. Integendeel, de indruk wordt gewekt dat men nog steeds de oude handelswegen wenst te bewandelen en deze niet uit sentimentsoverwegingen wil afsluiten.

Ik moge hier opmerken dat, voor wat de cultures aangaat, de huidige situatie zeker geen reden tot optimisme geeft. De oorzaak hiervan ligt evenwel op het terrein van de binnenlandse verhoudingen, welke de regeringsinstanties niet in de hand hebben, en kan niet worden toegeschreven aan een principieel anti-Nederlandse regeringshouding. Krachtige redevoeringen van Sukarno tegen het onverantwoordelijk optreden van vakbonden wijzen erop, dat in elk geval voorlopig nog waarde wordt gehecht aan een rehabilitatie der cultures onder Nederlandse leiding in een sfeer van rust.

Het komt mij voor dat het roekeloos is, het voortbestaan van deze betrekkelijk gunstige situatie op het spel te zetten voor de vooralsnog zeer dubieuze voordelen van een vasthouden aan Nieuw-Guinea. Dit kan voor Nederland tot een dubbel verlies" leiden: aan de ene kant lijden onze belangen in Indonesië wellicht onherstelbare schade, aan de andere kant kost de ontwikkeling van Nieuw-Guinea ons schatten, ten opzichte waarvan, zoals gezegd, allerminst vaststaat of het ons ooit gegeven zal zijn de vruchten daarvan te plukken.

Tenslotte kan ik mij niet verenigen met het standpunt, dat Nederland's positie in Oost-Azië verloren zou zijn indien wij van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea afstand zouden doen. In elk geval zou ons de leiding en deelneming in de ontginning van dit voorlopig nog onherbergzame, onontgonnen gebied gelaten kunnen worden. Doch het zal moeilijk volgehouden kunnen

kunnen worden, dat Nieuw-Guinea met of zonder Nederlandse souvereiniteit op zichzelf een factor van belang voor ons zou kunnen zijn om als mogendheid met een positie in Oost-Azië erkend te worden. Veeleer kunnen wij onze positie in Oost-Azië handhaven door in dat gehele gebied op te treden als "ondernemers" en "vrachtvaarders", als de tussenpersonen in de Aziatische handel en scheepvaart; een positie waarop onze ervaring en kennis ons het volste recht geven. Juist omdat wij politiek buiten de zaken staan, hebben wij des te meer vrijheid ons economisch te ontplooiën.

Op grond van het bovenstaande meen ik dat de logische oplossing ligt in een afstand doen van de souvereiniteit over Nieuw-Guinea, met behoud van een Nederlands aandeel in de ontwikkeling van dat gebied. In directe onderhandelingen tussen Nederland en Indonesië zou kunnen worden overeengekomen dat Nederland de souvereiniteit over Nieuw-Guinea vrijwillig aan Indonesië overdraagt, en dat Indonesië van zijn kant Nederland verzoekt de leiding te nemen bij de ontginning en exploitatie aldaar. Aldus vermijdt Nederland de kwalijke politieke en economische gevolgen van een anti-Nederlandse vloedgolf in Indonesië, en kan het tevens de eventuele vruchten plukken van een openlegging van Nieuw-Guinea. Nieuwe mogelijkheden voor ondernemende Nederlanders aldaar verschaffen de Regering een goed antwoord op die stemmen in Nederland, welke zich tegen een afstand doen van Nieuw-Guinea verzetten. Tenslotte geeft deze oplossing het

het voordeel dat deze netelige kwestie in onderling overleg, buiten de Verenigde Naties, beslist wordt - hetgeen de V.N. niet anders dan aangenaam kan zijn.

Ik meen dat het ons onverschillig kan zijn wat Australië's wensen ten deze zijn. Australië heeft destijds al het mogelijke gedaan om onze bedoelingen in Indonesië in een zwart daglicht te stellen, en onze positie te bemoeilijken. Het komt mij voor dat het onredelijk is, wanneer Australië thans verlangt dat wij de Indonesische goodwill voor ons aan een specifiek Australisch strategisch belang opofferen.

Het Hoofd der Nederlandse Missie in Japan.

H. Mouw.

Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur.

Typ. en Coll.: Lu.
Distr.:
MBZ: No. 1, 2 en 3,
Archief NM: No. 4 en 5.